

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 89 1 P 036892 20 Rev
Banjaluka, 16.3.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice V.M. iz I.N.S., koju zastupa M.B. – B., advokat iz S., protiv tuženog G.M. iz I.N.S., kojeg zastupa punomoćnik J.Š., advokat iz I.S., radi izdržavanja, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 1 P 036892 19 Gž 2 od 25.12.2019. godine, na sjednici održanoj dana 16.3.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja i obje nižestepene presude preinačavaju tako što se odbija tužbeni zahtjev u cjelini.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Sokocu, Odjeljenje u Istočnom Sarajevu broj: 89 1 P 036892 16 P od 20.5.2019. godine naloženo je tuženom da, na ime supružanskog izdržavanja tužiteljice, mjesečno doprinosi 30% od iznosa koji ostvaruje kod Agencije za unapređenje inostranih investicija BiH, na bankovni račun tužiteljice, koji se vodi kod NLB Banke broj: ..., počev od dana podnošenja tužbe, to jeste od 09.9.2016. godine, pa dok za to budu ispunjeni zakonski uslovi i to dospjele obroke u roku od 30 dana, a buduće najkasnije svakog 10. u mjesecu za prethodni mjesec, dok je odbijen preostali zahtjev, do traženih 50%, i tuženi obavezan da tužiteljici nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.240,00 KM.

Presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 1 P 036892 19 Gž 2 od 25.12.2019. godine, žalba tuženog je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačena tako što je određeni procenat plate koji tuženi treba izdvajati za izdržavanje tužiteljice, snižen na 20%, a naknada troškova parničnog postupka na 600,00 KM.

Protiv drugostepene odluke tuženi je blagovremeno izjavio reviziju zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji i osporena presuda preinači tako da se odbije tužbeni zahtjev, ili da se ukine i predmet vrati drugom vijeću istog suda na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužiteljica predlaže da se revizija odbaci, kao nedozvoljena ili odbije, kao neosnovana.

Prije odlučivanja o predmetnoj reviziji treba reći da je ista dozvoljena budući da vrijednost revizijom pobijane presude, kada se obračuna po pravilima sadržanim u odredbi člana 317. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u

daljem tekstu: ZPP), prelazi vrijednost od 30.000,00 KM, koju propisuje odredba člana 237. stav 2. kao uslov dozvoljenosti revizije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj fazi postupka (budući da je ranijom pravosnažnom presudom od 15.12.2017. godine razveden brak parničnih stranaka) je zahtjev tužiteljice da se obaveže tuženi da joj plaća supružansko izdržavanje, mjesečno 50 % od svojih primanja, odnosno 20% koliko joj je konačno dosuđeno pobijanom drugostepenom presudom protiv koje tužiteljica nije izjavila reviziju.

Tokom postupka koji je prethodio donošenju nižestepeni presuda pokazalo se nespornim: da su parnične stranke zaključile brak 26.7.1984. godine (pravosnažno razveden 15.12.2017. godine); da su stekli dva, sada odrasla i punoljetna sina; da je tužiteljica napustila bračnu zajednicu u osmom mjesecu 2016. godine, i neposredno zatim ustala tužbom kojom je pokrenula ovaj spor; da ima 16 godina radnog staža, ali da je trenutno nezaposlena i to od 2009. godine, kada su se parnične stranke vratile iz M., gdje su radili u Diplomatskom, odnosno Kulturnom predstavništvu Republike Srpske; da je tužiteljica i prije toga pratila tužitelja u diplomatskoj službi koju je obavljao u Š., i B.; da se redovno javlja Zavodu za zapošljavanje republike Srpske, Biro I.N. S. od 04.12. 2009. godine; da je tužiteljica po zanimanju diplomirani pravnik; da sada ima 57. godina, a tuženi 62; da je sada izdržavaju djeca; da joj je 2011. godine dijagnosticiran diabetes mellitus i određena terapija tabletama i antidijabetičnom dijetom; da nema drugih nalaza u vezi sa ovom ili nekom drugom bolešću; da parnične stranke imaju znatnu zajedničku imovinu u nekretninama – porodičnu kuću u I. S. koja se sastoji od prizemlja i dva sprata (koju je tužiteljica napustila pa sada, kako kaže, živi kod prijateljice); imali su stan u B. koji su poklonili jednom od sinova; imaju stan u T. od 30 m² (u kojem po kazivanju tužiteljice, živi majka tuženog, kojoj on, kako tvrdi i dokazuje uplatnicama, dostavlja određene novčane iznose radi izdržavanja), a imali su i stan u M., kako tvrdi tužiteljica (koju tvrdnju tuženi nije osporio), ali ona ne zna kako teče proces njegovog otkupa.

Polazeći od naprijed navedenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi nalaze da tužiteljica nema sredstava za život, da se ne može zaposliti, nezavisno od toga što je po zanimanju diplomirani pravnik, jer da ima 57 godina i da se i mlađima teško zaposliti, da je narušenog zdravlja, te da postojanje zajedničke imovine nije od uticaja na donošenje odluke u ovom postupku, jer je sva ta imovina upisana na tuženog, dok je, sa druge strane, tuženi zaposlen i prima platu od preko 3.000,00 KM, pa je u mogućnosti da daje izdržavanje tužiteljici, bez obzira što mu je plata opterećena kreditima i što doprinosi izdržavanju svoje majke, slijedom čega ga obavezuju da doprinosi izdržavanju tužiteljice - prvostepeni sud sa 30%, a drugostepeni sud sa 20% - od mjesečnog iznosa plate koju prima kod Agencije za unapređenje inostranih investicija BiH, sve pozivom na odredbu člana 241. Porodičnog zakona („Službeni glasnik RS“ broj: 54/02, 41/08 i 63/14 – u daljem tekstu: PZ).

Nižestepene odluke nisu pravilne.

U smislu odredbe člana 241. PZ bračni supružnik koji nema dovoljno sredstava za život, ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nesposoban je za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na izdržavanje od svog bračnog supružnika srazmjerno njegovim mogućnostima.

Prilikom utvrđivanja potreba lica koje traži izdržavanje, sud će uzeti u obzir njegovo imovno stanje, sposobnost za rad, mogućnost za zapošljavanje, zdravstveno stanje i sve druge okolnosti od kojih zavisi ocjena njegovih potreba, kako propisuje odredba člana 253. stav 1. PZ.

Međusobno pravo i dužnost bračnih supružnika na izdržavanje predstavljaju lične odnose bračnih supružnika imovinskog karaktera. Obaveza izdržavanja bračnih supružnika proističe iz zakona. Kad jedan bračni supružnik ima pravo na izdržavanje na teret drugog bračnog supružnika, prvenstveno je taj bračni supružnik obavezan doprinosti njegovom izdržavanju, pa se time isključuje obaveza djece (na čemu pogrešno insistira tuženi) da doprinose izdržavanju roditelja čijem potpunom izdržavanju doprinosi drugi bračni supružnik. Samo ako bračni supružnik, koji je obavezan davati izdržavanje, nije u mogućnosti doprinosti potpunom izdržavanju drugog bračnog supružnika, i djeca su obavezna doprinosti njegovom izdržavanju.

Obaveza izdržavanja bračnog supružnika određuje se prema okolnostima postojećim u vrijeme donošenja presude, u skladu sa odredbom člana 253. PZ. Pravo na izdržavanje (aktivna pretpostavka za izdržavanje) stiče bračni supružnik ako: 1) nema dovoljno sredstava za život, 2) nesposoban je za rad ili se ne može zaposliti, 3) drugi bračni supružnik može davati izdržavanje (pasivna pretpostavka izdržavanja) i da 4) bračni supružnik koji zahtjeva izdržavanje nije kriv za odvojen život.

U konkretnom slučaju iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi, da tužiteljica ne radi od 2009. godine. Nezaposlenost bračnog supružnika kao uslov za ostvarenje prava na izdržavanje, pravno je relevantna samo ako istovremeno postoji i nemogućnost zaposlenja. U pogledu utvrđivanja mogućnosti da se zaposli, tužiteljica nije dostavila dokaze da je konkurisala za prijem u radni odnos, osim u tri slučaja, i svi se odnose na kraj 2018. i početak 2019. godine (za raniji period, od 2009. godine, kada su joj objektivno bile veće šanse za zaposlenje, nema nikakvih podataka). I u navedena tri slučaja njene prijave su odbačene (o njima nije suštinski raspravljano), jer uz njih nije priložila traženu dokumentaciju. Naime, u sva tri slučaja je dostavila samo kopiju univerzitetske diplome, bez ovjere te kopije, kako je traženo javnim oglasom (i kakvo je i inače pravilo u ovakvim situacijama, što tužiteljici, kao diplomiranom pravniku, nije moglo biti nepoznato). Shodno tome, na osnovu ove tri prijave se i nije mogla ocjeniti mogućnost, odnosno nemogućnost tužiteljice da se zaposli, a ona ne nudi nikakve druge dokaze u tom pravcu, iako je na njoj bio teret dokazivanja ove činjenice (član 7. stav 1. i član 123. stav 1. ZPP).

Tužiteljici je dijagnosticiran dijabetes 2011. godine, ali ni na koji drugi način nije dokazano da je ta okolnost uticala na mogućnost njenog zaposlenja. Štaviše, to nije tvrdila ni sama tužiteljica.

U ovom postupku (ranije donesenom presudom o razvodu braka) nije utvrđeno čijom krivicom je razveden brak parničnih stranaka. Takođe nije dokazano da je krivicom tuženog tužiteljica napustila bračnu zajednicu, odnosno da ju je on primorao da napusti zajedničku kuću u kojoj su do tada živjeli. Radi se o kući sa prizemljem i dva sprata pa se po prirodi stvari nameće zaključak da se u istoj mogu formirati zasebne stambene cjeline od kojih bi jednu mogla koristiti tužiteljica ili je na drugi način iskorištavati u pravcu sticanja sredstava za svoje izdržavanje. Ovo naročito kod činjenice da ni tuženi ne spori da se radi o zajedničkoj imovini i da ni na koji način ne sprečava tužiteljicu da je koristi, niti je ona to tvrdila.

Kod takvog stanja stvari revident pravilno ukazuje da je pobijana presuda donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava iz odredbe člana 241. PZ, jer iz utvrđenih činjenica ne

proizlazi da su se ostvarili uslovi propisani navedenom zakonskom odredbom, potrebni da tužiteljica ostvari pravo na izdržavanje od tuženog, kao razvedenog bračnog supružnika.

Zato je valjalo, temeljem odredbe člana 250. stav 1. ZPP, odlučiti kao u izreci.

Tuženi tokom postupka, niti u reviziji, nije zahtjevao naknadu troškova parničnog postupka, pa nije bilo uslova da se tim pitanjem bavi ovaj sud, bez obzira što su nižestepene presude preinačene (član 397. stav 2. u vezi sa članom 396. stav 1. ZPP).

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić